

Liite 2

Terveydensuojelun valvontasuunnitelma vuosille 2020 – 2024, päivitys vuosille 2023-2024

SISÄLLYS

1 TERVEYDENSUOJELU	1
1.1 Terveydensuojelulain muutos	1
1.2 Tarkastuksen tavoite ja sisältö.....	1
1.3 Suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset.....	5
2 VALVONTAKOHTTEIDEN RISKINARVIOINTI JA TARKASTUSTIHEYS	5
2.1 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteen tutkiminen	6
2.1.1 Näytteenottajan pätevyys	7
2.2 Muut valvontakeinot	7
3 VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI JA RAPORTOINTI.....	7
4 TERVEYDENSUOJELUN PAINOPISTEET	7
5 MUUT SUUNNITELMASSA HUOMIOITAVAT ASIAT	7
5.1 Resurssit.....	8
5.2 Toteutettavien tarkastusten määrä.....	9
5.3 Terveydensuojelun valvontasuunnitelmaan sisältyvät liitteet.....	9
Liite 1 Terveydensuojelulain suunnitelmallinen valvonta 2023-2024.....	10
Liite 2Tarkastus- ja näytteenottosuunnitelmat vuosille 2023-2024	11

1 TERVEYDENSUOJELU

Kunnan tehtävänä on alueellaan edistää ja valvoa terveydensuojelua siten, että asukkaille turvataan terveellinen elinympäristö, Kunnan on tiedotettava terveydensuojelusta ja järjestettävä terveydensuojelua koskevaa ohjausta ja neuvontaa. Terveydensuojelulain tavoitteena on suojella ihmisen terveyttä mm. huomioimalla terveydensuojelu yhteiskunnan eri toimintoja suunniteltaessa. Terveydensuojeluun kuuluu terveyshaittojen ennaltaehkäisy ja todettujen haittojen poistaminen tai vähentäminen.

Terveydensuojelulain tarkoituksena on ylläpitää ja edistää väestön ja yksilön terveyttä. Lain tavoitteena on myös ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa. Terveydensuojelulain mukaan päävastuu terveydensuojelun toteuttamisesta on kunnilla. Säännölliseen valvontaan kuuluvat tarkastukset. Asiakirjatarkastukset ovat myös osa valvonnan prosessia. Valvonnan kohteita ovat erikseen määritellyt ilmoituksenvaraiset toiminnat sekä ei-säännölliseen valvontaa lukeutuvat asumisterveys- ja valitusasiat sekä laivatarkastukset. Säännöllinen valvonta on maksullista.

Terveydensuojelun valvontasuunnitelman laatimisesta määrätään terveydensuojelulaissa. Valvontasuunnitelmassa tulee ottaa huomioon Valviran laatima valtakunnallinen terveydensuojeluohjelma paikalliset tarpeet huomioiden. Valvonta suunnitelma on tarkastettava tarvittaessa.

1.1 Terveydensuojelulain muutos

Terveydensuojelulain muutos tuli voimaan vuoden 2022 alusta. Lakiin tarkennettiin ilmoitusvelvollisuutta ja valvonnan maksullisuutta. Lisäksi lakiin oli kirjoitettu vuosittainen perusmaksu, jolla katetaan kunnalle valvonnasta aiheutuvia kuluja mm. toiminnanharjoittajien neuvonnasta, koulutuksesta sekä ohjelmien ja suunnitelmien laatimisesta.

EU:n juomavesidirektiivi on valmistelussa. Sillä tulee olemaan vaikutuksia kuntien terveydensuojeluun talousveden terveydellisen laadun turvaamiseen riskienhallinnan ja laatuvaatimusten keinoin. Direktiivi tuo muutoksia uusien seurattavien talousveden kemiallisten muuttujien ja tiedottamisen myötä.

Säteilylain mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo talousveden radioaktiivisuutta sekä asuntojen ja muiden sisätilojen sisäilma radonpitoisuutta.

1.2 Tarkastuksen tavoite ja sisältö

Terveydensuojelulain mukaisen valvontakohteen tarkastuksen tavoitteena on selvittää aiheuttaako toiminta terveyshaittaa tai esiintyykö sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä. Mikäli tarkastuksella todetaan puutteita, voidaan antaa tarpeellisia ohjeita, toimenpidekehotuksia tai jopa -määräyksiä. Säännöllisellä valvonnalla pyritään jo ennalta ehkäisemään terveyshaittojen syntyä. Tarkastukseen sisältyy useimmiten aistinvaraista tarkastelua ja arviointia. Lisäksi siihen voidaan liittää mittauksia ja näytteenottoa.

Terveysvalvonnassa olevat terveydensuojelulain mukaiset kohteet ja niihin kohdistuvat valvontatoimet kuten kaikki tarkastukset, näytteenotot, toimenpidepyynnöt jne. kirjataan VATI-tietojärjestelmään.

Terveydensuojelulain mukainen valvonta alkaa, kun toiminnanharjoittaja jättää terveydensuojeluviranomaiselle toimintaansa koskevan ilmoituksen. Tämän jälkeen terveydensuojeluviranomainen antaa todistuksen ilmoituksen vastaanottamisesta. Ilmoituksen käsittelyvaiheessa selvitetään tilan käyttötarkoituksen sopivuus esitettyyn toimintaan ja ympäristöön nähden. Voidaan katsoa tilasuunnittelu tai/ja tarkastaa vesi-, viemäri- ja ilmastointisuunnitelmat. Lisäksi tarkastetaan, että suunnitelmissa on otettu huomioon, millaisia vaatimuksia terveydensuojelulaissa asetetaan kyseiselle toiminnalle. Terveydensuojeluviranomaisella on aina kuitenkin mahdollisuus riskinarvioinnin perusteella pyytää ilmoitus tällaisesta toiminnasta ja ottaa toiminta suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

Ennakolta sovituissa tai ennalta ilmoittamattomissa tarkastuksissa kiinnitetään huomiota mm. tilojen yleiseen siisteyteen ja rakenteiden kuntoon, siivousohjelmaan, sisäilman laatuun ja ilmanvaihdon toimivuuteen, ympäristölle tai ympäristöstä aiheutuvaan häiriöalttiuteen, valvontaohjelman toteuttamiseen, kemikaalien käyttöön ja varastointiin, jätehuollon toteuttamiseen, työntekijöiden lakisääteisiin osaamistodistuksiin. Pääosa suunnitelman mukaisista tarkastuksista tehdään ennakolta sovittuna aikana. Havainnot tarkastuksissa tehdään pääasiassa aistinvaraisesti. Tarvittaessa valvontaviranomaisen suorittamien alustavien mittaus-ten avulla voidaan arvioida tarkempien tutkimusten tarpeellisuus. Tarkastukseen liittyy ohjausta ja neuvontaa sekä mahdollisesti näytteenottoa.

Asiakirjatarkastukset ovat osa valvonnan prosessia. Asiakirjatarkastus voidaan suorittaa muualla kuin valvontakohteeseen kuuluvassa tilassa. Asiakirjatarkastus vastaa laajuudeltaan valvontakohteessa tehtävää tarkastusta ja siitä tehdään myös oma tarkastuskertomus. Asiakirjatarkastus voidaan tehdä tilanteessa, jossa tarkastus ei edellytä tarkastuskohteen olosuhteiden havainnointia eikä valvontakohteessa paikan päällä käymisellä saada lisäarvoa asian selvittämiseen tai valvontakohtetta ei voida tarkastaa kohteessa käymällä.

Tarkastuksesta laadittavassa pöytäkirjassa annetaan tarpeelliset määräykset ja ohjeet tarvittavista jatkotoimenpiteistä. Kaikista tehdyistä tarkastuksista laaditaan tarkastuspöytäkirja, vaikka asiat kohteessa olisivatkin kunnossa. Vati-tarkastuslomakepohjat ovat terveydensuojelulain suunnitelmallista valvontaa varten ja niillä on tarkoitus yhtenäistää valvontaa valtakunnallisesti. Tarvittaessa kohteeseen tehdään uusintatarkastus. Uusintatarkastuksella varmennetaan, että kohteen toiminta on saatettu hyväksyttävälle tasolle. Uusintatarkastus voi olla myös esim. tarvittavan asiakirjan pyytäminen nähtäväksi, jos siinä on aiemmin ollut puutteita.

Taulukko 1. Valvontakohtetyypin tarkastusten yleinen sisältö

Kohdetyypit	Tarkastuksella huomioidaan
Majoitustoimintaan tarkoitettu tila *hotelli, hostelli (retkeilymaja, retkeilyhotelli, kesähotelli ja muut vastaavat), huoneistohotelli, motelli ja matkustajakoti *lomakeskuksen ja leirintäalueen majoitus-huoneisto *majoituskasarmi *majoittumiseen tarjottu kalustettu huoneisto, loma-asunto tai tila (aamiaismajoitus siihen tarkoitetuissa tiloissa sekä asuntola, yömaja, vastaanottokeskus sekä muut vastaavat)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja todistusta ▪ Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu ▪ Yleinen siisteys, siivousohjelma ja välineet ▪ Rakenteiden ja pintojen kunto ja ylläpito ▪ Varustelutaso ▪ Majoitustilat, yleiset tilat, käymälät, pesu- ja saunatilat ▪ Sisäilman laatu ja ilmanvaihto ▪ Toiminnan aiheuttama melu ▪ Asiakasmäärät ▪ Tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen ▪ Harjoitettavan toiminnan laatu ▪ Käytettävän talousveden laatu ▪ Jätehuollon järjestelyt

<p>Yleisölle avoin kuntosali, liikuntatila, sauna, kylpylä, uimahalli, maauimala ja uimaranta</p> <p>*urheiluhalli tai jäähalli *yleisölle avoin kuntosali tai liikuntatila, jossa on enemmän kuin yksi liikuntatila *yleisölle avoin liikuntatila, jossa on korkeintaan yksi liikuntasali *yleisölle avoin sauna *muu yleisölle avoin uimaranta</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja todistusta ▪ Onko aikaisemmilla tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu ▪ Uimarannan siivous ja jätehuolto ▪ Yleiseen käyttöön tarkoitetut käymälät ja pukeutumistilat ▪ Ovatko vedenlaatutulokset asiakkaiden nähtävillä ilmoitustaululla ▪ Riskit uimaveden laadulle ▪ Kävijämäärät ▪ Asetuksen (177/2008) mukaisille uimarannoille uimavesiluokitus ja uimavesiprofiili ▪ Tiedottaminen ▪ Häiriötilanteisiin varautuminen ▪ Henkilöstön allasvesihygieeninen osaaminen ▪ Valvontatutkimusohjelma ja sen toteutuminen ▪ Tulosten ja poikkeamien raportointi terveydensuojeluviranomaiselle ▪ Onko poikkeamien johdosta ryhdytty toimenpiteisiin ▪ Allasveden laatuvaatimusten täyttymisen seuranta ▪ Ovatko vedenlaatutulokset asiakkaiden nähtävillä ▪ Vedenpuhdistuslaitteiden toiminta, niiden huolto ja käyttötarkkailu ▪ Ilmanvaihto ja sisäilman laatu ▪ Yleinen siisteys ja siivousjärjestelyt ▪ Sauna- ja pesutilat ▪ Kalusteiden ja pintojen kunto ▪ Jätehuollon järjestelyt ▪ Kemikaalien käsittely ja varastointi ▪ Asiakasmäärät ja kirjanpito niistä ▪ Kalusteiden ja pintojen kunto ▪ Tilojen ja välineiden siisteys ja puhdistus sekä huolto ja ylläpito ▪ Ilmanvaihto ▪ Siivousjärjestelyt ▪ Pesu- ja pukeutumistilat ▪ Käymälät ▪ Jätehuolto
<p>Päiväkoti ja lasten ja nuorten kokoontumiseen liittyvän toiminnan järjestämispaikka sekä esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta, lukiokoulutusta, korkeakoulutusta, taiteen perusopetusta tai vapaata sivistystyötä järjestävä oppilaitos tai sen opetuksen järjestämispaikka</p> <p>Jatkuvaa hoitoa antava sosiaalihuollon toimintayksikkö *tehostetun palveluasumisen yksikkö tai laitoshoidon antava sosiaalihuollon yksikkö *lastensuojelulaitos *ensi- ja turvakoti</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja todistusta ▪ Onko aikaisemmilla tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu ▪ Yleinen siisteys ja rakenteiden kunto ja ylläpito ▪ Siivousohjelma ja -välineet ▪ Käymälät ▪ Pesu- ja pukeutumistilat ▪ Vaatteiden käsittely ▪ Valaistus ▪ Ilmanvaihto ▪ Sisäilman laatu ▪ Tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen ▪ Käytettävän talousveden laatu ▪ Melu ▪ Jätehuolto, piha- ja leikkialueet ▪ Henkilömäärät ja tilojen riittävyys henkilömäärään nähden ▪ Piha-alue ▪ Sään ääri-ilmiöihin varautuminen

<p>Solariumpalvelu, ihoa rikkova toiminta ja erityistä hygieniaa edellyttävä kauneushoito-la</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja todistusta ▪ Onko aikaisemmilla tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu ▪ Yleinen siisteys ja rakenteiden kunto ja ylläpito ▪ Välinehuolto ▪ Käsienpesupisteet ja työskentelyhygienia ▪ Siivousohjelma ja -välineet ▪ Käymälät, pesu- ja pukeutumistilat ▪ Valaistus ▪ Sisäilman laatu ja ilmanvaihdon riittävyys ▪ Tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen ▪ Harjoitettavan toiminnan laatu ▪ Käytettävän talousveden laatu
<p>Sellainen muu kuin 1–5 kohdassa tarkoitettu huoneisto ja laitos sekä sellaiset toiminnot, joista voi aiheutua niiden käyttäjämäärä tai luonne huomioon ottaen terveyshaittaa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja päätöstä • onko aikaisemmilla tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • toiminnan luonne ja laajuus määrittelee tarkastustoimintaa (altistuvien määrä, altistava tekijä) • harjoitettavan toiminnan laatu • toiminnan jatkuvuus • toiminnan mahdollisesti aiheuttamat haitat (melu, pöly, haju) • yleinen siisteys • rakenteiden ja pintojen kunto ja huolto • ilmanvaihto • tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen • käytettävän talousveden laatu • kemikaalien käsittely ja säilytys • jätehuollon järjestelyt • saako asiakas tarvitsemiaan erityistietoja ja ohjeita
<p>Talousvettä toimittava laitos</p>	
<p>*talousvettä toimittava laitos, jonka toimit-taman veden määrä on vähintään 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai vähintään 50 henkilön tarpeisiin</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä hakemusta ja hyväksymispäätöstä • Onko aikaisemmilla tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Valvontatutkimusohjelma ja sen toteutuman sekä tutkimustu-losten arviointi • Henkilöstön talousvesihygieeninen osaaminen • Vedenottamoiden ja niiden ympäristön tarkastus • Häiriötilannesuunnitelmat ja varautuminen riskinarviointi • Laitoksen suorittama omavalvonta • Tilojen siisteys ja kunto • Vedenottamoiden rakenteiden ja verkoston kunto sekä niiden kunnon seuranta • Saneeraaminen • Kemikaalien käyttö ja varastointi • Vedenlaadusta tiedottaminen
<p>*talousvettä toimittava laitos, jonka toimit-taman veden määrä on vähemmän kuin 10 kuutiometriä vuorokaudessa ja alle 50 henki-lön tarpeisiin</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä hakemusta ja hyväksymispäätöstä • Onko aikaisemmilla tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Soveltaen samat kuin yllä • Toiminnan laajuus
<p>Muu talousveden otto ja käyttö *talousveden otto omilla laitteilla käytettä-väksi osana julkista tai kaupallista toimintaa *yhteisessä käytössä oleva vedenottamo tai vesisäiliö, kun vettä otetaan vedenkäyttäjien omilla laitteilla vähintään 50 henkilön tarpei-siin tai vähintään 10 kuutiometriä vuorokau-dessä</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä hakemusta ja hyväksymispää-töstä • Onko aikaisemmilla tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Soveltaen samat kuin yllä • Toiminnan laajuus (elintarvikealan yritykset, julkinen tai kaupallinen toiminta)

1.3 Suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset

Kotirauhan piiriin kuuluvasta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus, joka käsitellään lain mukaisesti. Toimintaa ei voida kuitenkaan tarkastaa osana suunnitelmallista valvontaa. Jos epäillään ko. toiminnan aiheuttavan terveyshaittaa, voidaan toiminta tarkastaa asukkaan luvalla. Asuntojen terveydellisten olosuhteiden tarkastuksia tehdään, jos asukkaalla on perusteltu syy epäillä asunnosta aiheutuvan terveyshaittaa. Asunnontarkastukset tehdään kirjallisen pyynnön perusteella. Tarkastus suoritetaan aistinvaraisesti havainnoiden ja paikkoja rikkomatta. Tarvittaessa terveystarkastaja tekee oman harkintansa mukaisia alustavia mittauksia jatkotoimenpiteitä varten kiinteistön omistajan kustannuksella. Kiinteistön omistajalle voidaan antaa jo tarkastuksen perusteella korjauskehoitus. Ulkopuolisia asiantuntijoita voidaan käyttää apuna, mikäli heillä on tarvittava asiantuntemus ja pätevyys. Jos epäillään kokoontumishuoneistosta aiheutuvan terveyshaittaa siellä oleskeleville, suoritetaan tarvittaessa tarkastus. Lisäksi tarvittaessa pyynnöstä tehdään laivatarkastuksia, joilla myönnetään saniteettitodistus kansainvälisen terveyssäännösten mukaisesti.

2 VALVONTAKOHTEIDEN RISKINARVIOINTI JA TARKASTUSTIHEYS

Valvontakohteet on tarkastettava riittävän usein ja terveydensuojelun näkökohdat huomioiden. Tarkastustiheys on määritelty Valvira ohjeistuksen mukaisesti kohdetyyppikohtaisesti. Suunnitelman mukaiset tarkastukset, näytteenotto ja tutkimukset ovat maksullisia. Liitteessä 1 on esitetty erikseen Valviran arvioima tarkastustyyppikohtainen tarkastustiheys/vuosi, mikä toimii myös kunnan tarkastustiheytenä. Kohdekohtaista tarkastustiheyttä ei ole määritelty seutualueellamme. Toiminnanharjoittajan jätettyä ilmoituksen terveydensuojelulain mukaisesti toiminnasta, todistuksen antamisen yhteydessä ilmoitetaan toiminnanharjoittajalle kohteen säännöllisen valvonnan tarkastustiheys ja arvio ensimmäisestä suunnitelmallisesta tarkastuksesta.

Terveydensuojelulain mukaiset, suunnitelmallisen valvonnan kohteet jaetaan kolmeen riskiluokkaan (1, 2 tai 3), joiden perusteella määrittyy valvontakohdetyypin tarkastustiheys. Suunnitelman mukaista säännöllistä valvontaa ei voida korvata tai lopettaa terveyshaittaepäilyn käsittelyn ajaksi. Sen sijaan epäillyn terveyshaitan johdosta valvontakohteen riskinarviointia tulisi uudelleen arvioida ja tarkastustiheyttä mahdollisesti lisätä. Riskinarviointi perustuu toiminnasta ja tiloista mahdollisesti aiheutuviin terveyshaittoihin sekä toiminnan valvontahistoriaan sekä oma-valvonnan toimivuuteen.

Tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika riippuu mm. kohteen koosta ja toiminnan laajuudesta. Tähän aikaan katsotaan kuuluvaksi tarkastuksen tarkoitus, siihen valmistelu, itse sisältö ja pöytäkirjan kirjoittaminen. Voimavarojen suunnittelussa on kuitenkin otettava huomioon myös matka-aika. Koko tarkastusprosessiin voi kuulua aikaa yhdestä tunnista päiviin. Kokonaistyöaika toimistotöineen tarkastettua kohdetta kohden saadaan kertomalla käytetty tarkastusaika kahdella.

Valvontaohjelman tarkastustiheys ei korvaa valvontayksiköiden tekemää riskinarviointia, vaan valvontayksikön tulee arvioida alueellaan riskejä aluekohtaisesti. Riskinarvioinnin perusteella kohdekohtaista tarkastustiheyttä voidaan lisätä tarpeen mukaan tai vähentää enintään puolella. Tarkastustiheyden tulee olla vähintään 0,2.

Riskinarviointi perustuu valvottavan tilan olosuhteisiin tai toiminnan aiheuttamiin terveysuhkiin, joista voi aiheutua terveyshaittaa. Merkittäviä tekijöitä riskinarvioinnin kannalta ovat:

- Altistuvien ihmisten määrä ja erityisryhmät (lapset, nuoret, vanhukset, liikuntarajoitteiset, sairaat)
- Altistavan tekijän määrittely (taudinaiheuttaja, myrkyllisyys)
- Altistuksen kesto ja/tai toistuvuus (jatkuva tai tilapäinen oleskelu)
- Aikaisemman valvonnan tulokset (onko korjaaviin toimenpiteisiin ryhdytty)
- Onko toiminta ilmoitus- tai hyväksymispäätöksen mukaista
- Toiminnanharjoittajan omavalvonta ja asiantuntemus sekä resurssit
- Tiedottaminen ja varautuminen häiriötilanteisiin
- Muut mahdollisesti terveyshaittaa aiheuttavat tekijät

Ympäristöterveysvalvonnassa voidaan käyttää riskienarviointiprosessissa Valviran ohjeita terveydensuojelulain mukaiseen valvontatarpeen arviointiin. Ensimmäisen suunnitelmallisen tarkastuksen jälkeen kohteelle tehdään oma kohdekohtainen riskinarviointi, jonka perusteella määritetään kohteen tarkastustiheys. Tämä kirjataan VATI-järjestelmään.

Verkkoalustoilla tarjottavissa pienimuotoisissa lyhytaikaisissa majoitukseen tarjottavissa huoneistoissa suunnitelmallista valvontaa voidaan terveydensuojeluviranomaisen harkinnan mukaan toteuttaa muutoinkin kuin tarkastuksin. Näitä keinoja voivat olla esimerkiksi toiminnanharjoittajien omavalvonnan tuki ja terveyshaittojen ehkäisyyn tähtäävä asiantuntija-apu toiminnan suunnittelun yhteydessä. Lisäksi kohdekohtaisen riskinarvioinnin tai satunnaisen otannan avulla voidaan kohdentaa tarkastustoimintaa rajattuun ryhmään kohteita.

2.1 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteen tutkiminen

Talousveden sekä uima- ja allasvesien laadun valvonta on osa säännöllistä valvontaa. Arvioviranomaisnäytteistä sisällytetään tähän suunnitelmaan, jossa on huomioitu valtakunnallisessa valvontaohjelmassa esitetyt painopistealueet. Lisäksi suunnitelmaan on sisällytetty omia paikallisia painopistealueita.

Terveydensuojelulaki ja sen perusteella annetut säädökset määrittelevät todella tarkasti näytteenoton ja näytteistä tehtävät tutkimukset. Säädökset on annettu talous- ja uimavedelle (uimarannat ja uimahallit/kylpylät). Suunnitelmalliseen valvontaan eivät kuulu elintarvikehuoneistojen, päiväkotien tms. omaan käyttöön tarkoitettujen kaivot. Kaivosta otetaan kuitenkin vesinäytteitä talousvesiasetuksen mukaisesti. Muu suunnitelmalliseen valvontaan liittyvä näytteenotto voidaan kohdistaa tarpeen mukaan esim. valvontakohteen siivouksen toimivuuden tarkistamiseen puhtausnäyttein tai sisäilman laatua voidaan tarvittaessa selvittää erilaisilla näytteillä ja mittauksilla. Kullekin valvontakauden vuodelle on laadittu näytteenotto-suunnitelma, jolloin suunnitelmallisesta näytteenotosta syntyneet kustannukset kohdistuvat toiminnanharjoittajaan.

Valvontasuunnitelman mukaiset ja erityistilanteissa tehtävät tutkimukset suoritetaan joko Rovaniemellä sijaitsevassa Eurofins Ahma Oy:n tai Oulun Scan Lab Oy:n laboratoriossa. Molemmat ovat Ruokaviraston hyväksymiä laboratorioita. Lisäksi vesinäytteitä voidaan tutkia THL:n vesilaboratoriossa Kuopiossa ja säteilynäytteitä STUKin laboratoriossa. Vesivälitteisissä epidemioissa voidaan käyttää hyväksi paikallisten vesilaitosten (Kemi ja Tornio) käyttötarkkailulaboratorioita. Laboratorioiden kanssa on sovittu, että tarvittaessa laboratorio-palveluja saa myös virka-ajan ulkopuolella kuten viikonloppuisin.

2.1.1 Näytteenottajan pätevyys

Terveysturvallisuusviranomaisen vastaa viranomaisnäytteiden ottamisesta ja näytteenoton luotettavuudesta. Näytteenoton voi suorittaa muu kuin kunnan terveysturvallisuusviranomaisen. Tällöin on varmistettava näytteenottajan pätevyys esim. henkilösertifiointilla.

Vesinäytteenotto:

Näytteenottajan on tunnettava vesinäytteenottoon liittyvät yleiset periaatteet. Suositeltavinta olisi, että näytteenottajalla on ympäristönäytteenottajan henkilösertifiointi (talous- ja uimavedet). Jos näytteenottajalla ei ole em. sertifiointia, arvioidaan pätevyys. Näytteenottajan pätevyys voidaan katsoa riittäväksi myös silloin, kun näytteenottajalla on voimassa oleva vesityökortti, riittävä kokemus näytteenotosta ja henkilö koulutautuu näytteenoton osa-alueisiin (standardi SFS-ISO 5667-5). Koulutautumisen tulee olla säännöllistä ja se pitää dokumentoida.

Ulkopuolisen asiantuntijan (esim. laboratorio) pätevyys voidaan katsoa riittäväksi silloin, kun näytteenottajalla on ympäristönäytteenottajan henkilösertifiointi (erikoistumisalana talous- ja uimavedet) tai laboratorioalan koulutus ja vähintään vuoden kokemus vesianalytiikasta sekä mieluiten perehdytys sertifiointin suorittaneen henkilön toimesta.

Asumisterveyteen liittyvä näytteenotto:

Asunnon ja muun oleskelutilan tutkimuksia ja selvityksiä terveysturvallisuuslain mukaista viranomaisvalvontaa varten tekevällä henkilöllä tulee olla tarvittava pätevyys terveyshaittaa aiheuttavien kemiallisten, fysikaalisten ja biologisten tekijöiden selvittämiseksi. Mittaukset, tutkimukset ja selvitykset on tehtävä sekä näytteet otettava luotettavasti ja tarkoituksenmukaisin menetelmin.

Terveysturvallisuuslain 49 d §:n 1 momentissa tarkoitetun ulkopuolisen asiantuntijan koulutuksen tulee sisältää asumisterveysasetuksen 21 §:ssä asetetut osaamisvaatimukset.

2.2. Muut valvontakeinot

Terveysturvallisuuslain muutoksen eräänä tavoitteena on tukea valvontaa siten, että käytetään kulloinkin vaikuttavinta ja tarkoituksenmukaisinta valvonnan muotoa. Valvonnan monipuolistumisella ennaltaehkäistään terveyshaittojen syntyä tehokkaammin, esimerkiksi ohjauksella, neuvonnalla, lausunnoilla ja sidosryhmäyhteistyöllä. Suunnitelmallisella valvonnalla on terveysturvallisuudessa tarkoitettu säännöllisiä fyysisiä tarkastuksia. Muut valvontakeinot tukevat valvonnan kokonaisuutta ja voivat joissain tilanteissa edistää terveysturvallisuuden tavoitteita tehokkaasti ja niitä voidaan toteuttaa paikallisen harkinnan perusteella. Näille tehtäville on nyt aiempaa vahvempi oikeutus myös valvonnan ohjauksen näkökulmasta. Kunnan terveysturvallisuusviranomaisella on harkintaa käyttää muita valvontakeinoja vaikuttavaksi arvioimallaan tavalla.

3 VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI JA RAPORTOINTI

Kunnan tulee seurata laatimansa valvontasuunnitelman toteutumista. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi on tärkeä osa suunnitelman ja toiminnan jatkuvaa kehittämistä. Terveysturvallisuuden valvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan Meri-Lapin ympäristöterveys- ja joukkoliikennejaostossa vuosittain osana ympäristöterveydenhuollon valvontasuun-

nitelmaa. Jaoston hyväksymä arvio edelliseltä vuodelta toimitetaan Lapin aluehallintovirastolle helmikuun loppuun mennessä.

Terveydensuojelun valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnissa käsitellään säännöllisen valvonnan lisäksi muun valvonnan kattavuutta, vaikuttavuutta ja toteutumista. Valvontasuunnitelman painopisteiden laadullista toteutumista tulisi myös arvioida ja selostaa. Toteutumisen arviointia verrataan valvontasuunnitelmaan.

4 TERVEYDENSUOJELUN PAINOPISTEET

Valtakunnallisen valvontaohjelman painopistealueina ovat yhtenäinen valvonta ja yhteistyö. Ne on huomioitu myös terveydensuojelun valtakunnallisessa valvontaohjelmassa. Terveydensuojelun painopisteinä ovat omavalvonnan tukeminen ja elinympäristöterveyden edistäminen. Taulukossa 2 on esitetty ympäristöterveysvalvonnan painopistealueet vuosille 2023 - 2024

Taulukko 2 Meri-Lapin ympäristöterveysvalvonnan painopistealueet

Toimintavuosi	2023	2024
Kohde	Valvonnan erityisperusteet	
Omavalvonnan tukeminen	Tarkastuksilla selvitetään toiminnanharjoittajan tietoisuus toiminnan riskeistä	
Elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö	Erytysuunnitelman sovittaminen kuntien suunnitelman kanssa	Harjoitus; pienet (1352/2015) vesilaitokset
	Epidemiaselvitystyöryhmien kokoontumiset	

Omavalvonnan tukeminen

- *Toiminnanharjoittajan tuetaan riskien tunnistamisessa, joista voi aiheutua terveyshaittaa ja toiminnanharjoittajan omavalvonnan korostaminen valvonnan riskiarvioinnissa
- *Omavalvontaa tuetaan tarkastuskäynnillä
- *Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi ja -hallinta yhdessä talousvettä toimittavan laitoksen kanssa

Elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö

- *Viranomaisyhteistyön merkitys elinympäristöterveyden edistämässä merkittäväksi osaksi kuntien strategiatyötä.
- *Terveyshaittojen tunnistaminen ja ennaltaehkäisy yhteistyössä eri tahojen kanssa.
- *Häiriötilanteisiin varautuminen ja suunnitelmien yhteensovittaminen sekä järjestettävä valmiusharjoitus
- *Tiedotetaan terveydensuojelusta ja järjestetään terveydensuojelua koskevaa ohjausta ja neuvontaa. Tiedottamisessa hyödynnetään kuntien internetsivuja ja laaditaan kirjoituksia ajankohtaisista asioista. Koulutusta suunnitellaan ja toteutetaan tarpeen tullen.

5 MUUT SUUNNITELMASSA HUOMIOITAVAT ASIAT

5.1 Resurssit

Kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvän säännöllisen ja suunnitelmallisen valvonnan lisäksi on huomioitava muu kunnan tehtävänä oleva terveydensuojelulain tarkoittama valvonta ja siihen varattavat henkilöresurssit ja työaika. Tällaista muuta valvontaa, mikä ei vaadi

säännöllisyyttä, ovat erilaiset suunnitelmaan sisällyttämättömät valvontatapaukset, asumisterveyteen liittyvät tarkastukset ja mittaukset, epidemiaselvitykset, asiakasyhteydenotot sekä niihin liittyvät selvitykset ja valvontatoimet sekä lausuntojen valmistelu muille viranomaisille. Myös toimiminen terveydensuojeluasioiden asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana sekä toiminnan kehittäminen ja erilaiset raportointitehtävät vaativat voimavaroja. Resursseja on varattava myös kansainvälisessä laivaliikenteessä olevien alusten tarkastuksiin. Terveydensuojelulain 8 §:ssä määriteltyihin erityistilanteisiin varautumiseen tulee varata riittävästi aikaa.

Työkulttuuri on muuttunut viime vuosien aikana. Työntekijöiden vaihtuvuus on kasvanut. Uusien työntekijöiden perehdyttäminen ja työnkuvan muutokset vaativat myös voimavaroja.

5.2 Toteutettavien tarkastusten määrä

Terveydensuojelun suunnitelmallisiin tarkastuksiin ja näytteenottoon on laskettu käytettäväksi noin 22 % työajasta (340 htpv), josta suunnitelmalliseen valvontaan arvioidaan kuluvan noin 210 htpv, näytteenottoon 60 htpv ja painopisteisiin sekä ilmoitusten ja hakemusten käsittelyyn 70 htpv. Aika vaihtelee vuosittain johtuen painotuksista eri vuosina.

Suunnittele mattomiin tarkastuksiin kuten asunnon- ja laivatarkastuksiin, matkoihin, näytteenottoon, lausuntoihin, valitustarkastuksiin ja muihin tehtäviin käytetään noin 18 % työajasta, joka on noin 280 htpv.

Terveydensuojeluun käytetään kokonaisuudessaan noin 40 % työajasta.

Liitteessä 1 on esitetty vuoden 2023 – 2024 tarkastussuunnitelma. Liitteessä 2 on esitetty terveydensuojelun mukainen näytteenottosuunnitelma ko. vuosille.

5.3 Terveydensuojelun valvontasuunnitelmaan sisältyvät liitteet:

Liite 1 Terveydensuojelulain suunnitelmallinen valvonta 2023-2024

Liite 2 Tarkastus- ja näytteenottosuunnitelmat vuosille 2023-2024

Liite 1. Terveydensuojelulain suunnitelmallinen valvonta 2023-2024

Suunnitelmallisen valvonnan kohdetyypit		Riskiluokka	Tarkastustiheys/vuosi	Tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika (h)	Kohteiden lukumäärä	Tarkastukset		
Toimintaluokka	Toimintatyyppi					2023 kpl (h)	2024 kpl (h)	
Talousveden toimitaminen	Talousvettä toimittava laitos (1352/2015) EU-vesilaitokset	3	1 (0,5 vain jakelua)	8-15	3	3 (45)	3 (45)	
	Muut vesilaitokset (10-999m ³ /d tai 50-5000 käyttäjää)	3	1 (0,5 vain jakelua)	4-8	10	10 (80)	10 (80)	
	Talousvettä toimittava laitos (401/2001) pienet vesilaitokset	2	0,5 (0,3 vain jakelua)	2-6	9	5 (30)	4 (24)	
	Tukkulaitos	3	1	6-8	1	1 (8)	1 (8)	
Majoitustoiminta	Hotellit, hostellit, retkeilymajat, -hotellit, kesähotellit, huoneistohotellit, matkustajakoti, motelli, täysihoitola, lomakeskusten ja leirintäalueiden mökit, kasarmit, aamiaismajoitus, maatilamatkailu, asuntolat jne., yömajat, pakolaisten vastaanottokeskukset, muu majoitustoiminta	2-1	0,2 (0 verkkoalustoilla tarjottava pienimuotoinen lyhytaikainen majoitus)	2-4	54	8 (32)	7 (28)	
Solarium, ihoa rikkova toiminta ja kauneushoitolat	Kosmetologiset huoneistot, tatuointi ja lävistys, muu ihon käsittely ja hoito	2-1	0,25	2-3	45	5 (15)	5 (15)	
	Solarium	2	0,2	2	2	0 (0)	0 (0)	
Päiväkoti ja lasten/nuoreten kokoontumispaikka, opetustoiminta, vapaa sivistystyön opetus	Päiväkoti, ryhmäperhe-päiväkoti, leikki- ja muu päivätoiminta	2	0,3	2-6	34	8 (48)	11 (66)	
	Lasten ja nuorten kokoontuminen, kerho- ja nuorisotilat, leirikeskukset, iltapäiväkerhot, sisäleikkipuistot	2-1	0,25	2-4	20	5 (20)	6 (24)	
	Esiopetus, peruskoulu, lukio, ammattioppilaitos, korkeakoulu, muu aikuiskoulutus ja muut koulut/oppilaitokset	2	0,3	5-15	45	17 (255)	13 (195)	
	Taiteen perusopetus, vapaa sivistystyön opetus, muu opetuksen järjestämispaikka	2	0,3	5-15	0	0 (0)	0 (0)	
Tehostetun palveluasumisen yksikkö tai laitoshoido (sosiaalihuolto)	Vanhainkoti, vanhusten tehostetun palveluasumisen yksiköt, kehitysvammalaitos, kehitysvammaisten yksikkö (tehostettu palveluasuminen), mielenterveys- ja päihdekuntoutajat, muut yksiköt	2	0,3	2-6	55	10 (60)	15 (90)	
	Lastenkodit, koulukodit ja nuorisokodit, ammatilliset perhekodit, muu lastensuojeluyksikkö	2	0,3	2-6	7	0 (0)	0 (0)	
	Ensi- ja turvakodit	2	0,3	2-6	0	0 (0)	0 (0)	
Yleisölle avoin kuntosali, liikuntatila, sauna, kylpylä, uimahalli, maauimala ja uimaranta	Yleiset uimarannat (EU-rannat & pienet uimarannat)	2	1	2-4	30	30 (120)	30 (120)	
	Yleiset altaat (uimahalli, kylpylä, maauimala)	3	1	4-5	10	10 (50)	10 (50)	
	Saunat	2	0,5	2-3	5	2 (6)	3 (9)	
	Yleinen liikuntatila (jää-/urheiluhalli, kuntosali tai liikuntatila, jossa > yksi liikuntatila)	1	0,2	2-4	38	5 (20)	1 (4)	
Yhteensä							119 (789)	119 (758)
						htpv	105	101
Vuosi 2023: 105 htpv*2 = 210 htpv /v + näytteenotto 60 htpv + ilmoitukset ja hakemukset 70 htpv → 340 htpv Vuosi 2024: 101 htpv*2 = 202 htpv /v + näytteenotto 60 htpv + ilmoitukset ja hakemukset 70 htpv → 332 htpv						Suunnittelematon valvonta noin 18 %.		

Liite 2 Terveydensuojelun näytteenottosuunnitelmuksille 2023-2024

Kohde	Näyte	Tutkimukset	2023	2024
EU-vesilaitokset	talousvesi	määräysten mukaiset	68	68
talousvesilaitos 461/2000	talousvesi	määräysten mukaiset	42	42
muut vesilaitokset	talousvesi	määräysten mukaiset	0	2
pienet vesilaitokset	talousvesi	määräysten mukaiset	4	6
EU-uimarannat	uimarantavesi	määräysten mukaiset	12	12
Yleiset uimarannat	uimarantavesi	määräysten mukaiset	54	54
Uima-altaat	uimavesi	määräysten mukaiset	135	135
Avantouinti	uimarantavesi	määräysten mukaiset	18	18
Uimahalli	pintapuhtaus	määräysten mukaiset	0	40